

Magda Sidorowicz

Wpływ stawki godzinowej na wielkość kosztów wynagrodzeń i wysokość kosztów pośrednich w projektach realizowanych w ramach 7. Programu Ramowego przez instytuty badawcze

Instytuty badawcze odgrywają coraz większą rolę w realizacji projektów dofinansowywanych ze źródeł zewnętrznych. Jest to wynikiem dążenia do konkurencyjności oraz budowania prestiżu i umacniania swojej pozycji na rynku. Zwiększony udział instytutów naukowych w projektach badawczo-rozwojowych wynika również z faktu, że jednostki te podlegają parametryzacji i kategoryzacji jednostek naukowych zgodnie z ustawą z 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki (Dz.U. nr 96).

Prowadzona przez Komitet Ewaluacji Jednostek Naukowych kompleksowa ewaluacja polega na ocenianiu:

- poziomu naukowego prowadzonych badań naukowych lub prac rozwojowych oraz,
- efektów działalności naukowej w odniesieniu do standardów międzynarodowych – publikacje w renomowanych wydawnictwach oraz wydane monografie naukowe, opracowane nowe technologie, materiały, wyroby, systemy i usługi, wdrożenia, patenty, licencje i inne.

Stąd też ogromne zainteresowanie jednostek badawczych w pozyskiwaniu środków z 7. Programu Ramowego w zakresie badań i rozwoju technologicznego (7PR), jako że jest to największy mechanizm finansowania i kształtowania badań naukowych na poziomie europejskim. Długość trwania programu to okres siedmiu lat (2007–2013), a budżet przewidziany na realizację założeń to prawie 54 mld euro.

Dofinansowanie działań badawczo-rozwojowych organów publicznych o charakterze niezarobkowym, uczelni wyższych, jednostek badawczych oraz firm sektora MŚP ustalono na poziomie 75%. Tak wysoki poziom dofinansowania sprawił, że 7. Program Ramowy wzbudził wielkie zainteresowanie instytutów badawczych pragnących za wszelką cenę osiągnąć bądź utrzymać kategorię wiodącą wśród jednostek naukowych.

Wysokość dofinansowania obliczana jest procentowo od całkowitych kosztów kwalifikowanych, jakie musi ponieść wykonawca projektu w celu zrealizowania zadań opisanych w projekcie [1].

Koszty bezpośrednie + Koszty pośrednie = Koszty kwalifikowalne

Koszty bezpośrednie są to koszty poniesione bezpośrednio w związku z realizacją projektu, np.:

- wynagrodzenia personelu zatrudnionego do wykonania poszczególnych zadań,
- koszty podróży i diet,

- koszty materiałów,
- koszty zakupu sprzętu,
- podwykonawstwo,
- inne koszty bezpośrednie.

Koszty pośrednie są to koszty ogólne funkcjonowania jednostki związane z realizacją danego projektu, np.:

- koszty administracji i zarządzania,
- wynajęcia lub amortyzacji budynków i aparatury,
- usług telekomunikacyjnych i pocztowych,
- wody,
- elektryczności,
- ogrzewania,
- ubezpieczenia,
- wyposażenia biurowego,
- zatrudnienia personelu administracyjnego itp.

Jedną z istotnych pozycji kosztów bezpośrednich, która determinuje zarówno sposób wyliczania stawki godzinowej pracownika naukowego realizującego projekt, jak i wielkość kosztów pośrednich przypadających na dany projekt, są koszty personelu.

Koszty wynagrodzeń personelu zaangażowanego w realizację projektu to koszty rzeczywiście przepracowanych godzin przy projekcie, faktycznie poniesionych podczas trwania projektu oraz te, które zostały zidentyfikowane w budżecie projektu. Czas pracy musi być rejestrowany przez cały okres trwania projektu, zgodnie z normalną praktyką instytucji, np. karty czasu pracy.

Roczna liczba godzin produktywnych może być kalkulowana za pomocą:

- standardowej liczby godzin obliczonej dla wszystkich pracowników lub poszczególnych grup pracowników według zaszerogowania w danej instytucji,
- rzeczywistej liczby godzin produktywnych obliczonej dla każdego pracownika z osobna.

Najczęściej stosowaną i jednocześnie bardziej wiarygodną metodą jest wliczanie rzeczywistej liczby godzin produktywnych dla każdego pracownika indywidualnie. Godziny produktywne kalkulowane są z wyłączeniem świąt, weekendów, urlopów, szkoleń, zwolnień chorobowych. Przykład kalkulacji godzin produktywnych przedstawiono w tabeli 1.

Koszty personelu to iloczyn czasu spędzonego na realizacji zadań projektu w godzinach i stawki roboczogodziny. Roboczogodzina obliczana według wzoru:

$$\text{Stawka godzinowa} = \frac{\text{Wynagrodzenie brutto w roku}}{\text{Liczba godzin produktywnych w roku}} \quad (1)$$

Tabela 1

Przykładowa kalkulacja godzin produktywnych w roku

Liczba godzin pracy w tygodniu	(1)	40 godzin
Liczba tygodni w roku	(2)	52 tygodnie
Godziny pracy	$A = (1) \cdot (2)$	2080 godzin
Wyłączenie (w dniach)		
– urlop	(3)	26 dni
– święta	(4)	15 dni
– choroba	(5)	15 dni
Absencja (w dniach)	$(3) + (4) + (5)$	56 dni
Absencja (w godzinach)	$B = (3) + (4) + (5) \cdot 8$	448
Suma godzin produktywnych w roku	$C = A - B$	1632

Należy pamiętać, że wynagrodzenie brutto w roku (licznik we wzorze) to wynagrodzenie brutto pracownika zaangażowanego w projekt wraz z narzutami oraz składkami regulaminowymi, również ponoszonymi przez pracodawcę. Szczególną uwagę należy zwrócić na fakt, że jest duża rozpiętość wielkości stawek godzinowych. Stawka godzinowa przypadająca na członka zespołu badawczego u polskiego uczestnika projektu jest dużo niższa niż ta, która przypada na członka zespołu badawczego w krajach Europy Zachodniej. Oczywiście jest to związane ze zdecydowanie niższymi zarobkami w Polsce. Problem ten, coraz szerzej komentowany, przyczynił się do rozpoczęcia przez Polskę dialogu z Komisją Europejską w celu urealnienia sposobów obliczania kosztów osobowych, stosowanych w projektach ramowych Unii Europejskiej. Ostatecznie Komisja Europejska zgodziła się, aby podstawą obliczania kosztów osobowych, dotyczących pracowników zaangażowanych w realizację projektu, mogły być wynagrodzenia składające się z dwóch części: stałego wynagrodzenia zasadniczego, wynikającego ze stawek regulowanych przez odpowiednie przepisy, oraz z wynagrodzenia uzupełniającego, uzasadnionymi szczególnymi warunkami wykonywania dodatkowego zadania badawczego [2]. Wzór na stawkę godzinową jest następujący:

$$\text{Stawka godzinowa} = \frac{\text{Wynagrodzenie brutto w roku}}{\text{Liczba godzin produktywnych w roku}} + \text{Stawka godzinowa uzupełniająca} \quad (2)$$

Instytuty badawcze opracowały wewnętrzne regulacje prawne, na mocy których ustanowiona została stawka godzinowa uzupełniająca. Jak już zostało wcześniej wspomniane, od kosztów personelu zależy wielkość przypisanych do projektu kosztów pośrednich.

W 7PR jednostki mają możliwość wyboru spośród dwóch metod kalkulacji kosztów pośrednich [3]:

- **I sposób** – jednostka wycicha i sprawozdaje rzeczywistą wartość swoich kosztów pośrednich; model ten mogą stosować instytucje posiadające system księgowy pozwalający na wyodrębnienie tego typu kosztów i przypisanie ich do określonego projektu;
- **II sposób** – koszty pośrednie są rozliczane jako ryczałt według stawki ustalonej przez Komisję Europejską, przy czym są one liczone jako procent od poniesionych kosztów bezpośrednich z wyłączeniem usług obcych (*subcontracting*).

Pierwszy sposób umożliwi wyodrębnienie kosztów pośrednich, często w rzeczywistości przewyższających ryczałt naliczany według sposobu II. Ten też sposób będzie podstawą do dalszych rozważań.

W jednostkach badawczych (i nie tylko) najczęściej stosowaną jest metoda rozliczania kosztów pośrednich za pomocą kluczy rozliczeniowych. Jednym z takich kluczy są płace bezpośrednie powiększone o dodatkowe wynagrodzenie w ramach projektu.

Procedura rozliczania kosztów pośrednich na nośniki kosztów polega na obliczeniu klucza podziałowego oraz ustaleniu kosztów pośrednich, przypadających na dany nośnik kosztów [4].

■ **Obliczenie klucza podziałowego**

$$N_{KP} = \frac{KP \cdot 100\%}{PR} \quad (3)$$

gdzie:

- N_{KP} – klucz podziału (narzut kosztów pośrednich);
- KP – koszty pośrednie;
- PR – podstawa rozliczania, którą może być wartość zużytych materiałów bezpośrednich, płace bezpośrednie albo koszty bezpośrednie.

Podstawa rozliczania może wystąpić też w ujęciu ilościowym, np. ilość zużytych materiałów bezpośrednich w metrach, kilogramach itp., liczba roboczogodzin lub maszynogodzin. Wówczas nie mnoży się przez 100%, ponieważ narzut występuje w wyrażeniu wartościowym (kwota kosztów rodzajowych przypadających na jednostkę podstawy).

■ **Ustalenie kosztów pośrednich przypadających na dany nośnik kosztów (projekt)**

$$KP_i = N_{KP} \cdot PR_i \quad (4)$$

gdzie:

- KP_i – koszty pośrednie przypadające na i -ty nośnik kosztów,
- N_{KP} – narzut kosztów pośrednich,
- PR_i – część podstawy rozliczania przypadająca na i -ty nośnik kosztów,
- i – projekt realizowany w ramach 7. Programu Ramowego.

Należy zwrócić uwagę, że zgodnie ze wzorem (4) im wyższa jest wartość płac bezpośrednich w danym projekcie badawczym, tym wyższa wartość kosztów pośrednich przypadających na dany projekt. Zależność ta ukazuje jak duży wpływ na wielkość kosztów pośrednich przypisanych do projektu ma wprowadzone w życie ustalenie Komisji Europejskiej odnośnie dodatkowego wynagrodzenia w projekcie.

Wspomniane zostało wcześniej, że dla instytutów badawczych ustalony został poziom dofinansowania w wysokości 75%. Wynika z tego, że jednostki naukowe muszą pokryć z własnych środków 25% wartości projektu w ramach 7. Programu Ramowego. Przedsiębiorstwa produkcyjne uczestniczące w projekcie odzyskują swój wkład własny (w wysokości 50%), sprzedając opracowane w ramach projektu urządzenia, innowacyjne produkty lub też rozwijając technologię, na której w ostatecznym rozrachunku zarabia. Jednostki badawcze zaś, nie wykorzystujące komercyjnie wyników projektu budują *know-how*, osiągają konkurencyjną pozycję na rynku, pozyskują ewentualnych usługobiorców oraz zdobywają dodatkowe punkty w procesie ewaluacji jednostek naukowych.

Jednostki naukowe podejmują decyzję o uczestnictwie w projektach unijnych jedynie wówczas, gdy mają środki na pokrycie

wkładu własnego w wysokości 25%. Te instytucje, które nie mają dotacji działań statutowych ze środków publicznych (lub poziom dotacji jest bardzo niski), zmuszone są do pokrycia wkładu własnego z przychodów z działalności podstawowej. Takie działanie może doprowadzić do sytuacji, w której jednostki naukowe, mające duży potencjał badawczy, lecz jednocześnie będące w sytuacji finansowej pozwalającej na ograniczone funkcjonowanie, nie będą mogły brać udziału w projektach programów ramowych Unii Europejskiej, gdyż to znacząco pogorszyłoby ich wynik finansowy. Z drugiej zaś strony, brak udziału w tego typu projektach wpływa na ich słabszą ocenę w procesie ewaluacji jednostek naukowych, tracą pozycję na rynku, a to bezwzględnie prowadzi do pogłębienia ich złej kondycji finansowej.

Podsumowanie

Istotne z punktu widzenia instytucji uczestniczących w realizacji projektów badawczych UE jest ustalenie wynagrodzeń osób realizujących projekt powiększonych o wynagrodzenie dodatkowe w ramach projektu. Powoduje to zwiększenie kosztów bezpośrednich, jakimi są koszty personelu oraz sprawia, że zwiększają się

koszty pośrednie przypadające na dany projekt, gdy liczone są od wynagrodzeń. Wyższa stawka godzinowa znacząco niweluje dysproporcje w zarobkach badaczy z Polski w stosunku do zarobków badaczy z pozostałych krajów UE. Powoduje to zwiększenie zainteresowania polskich naukowców do brania udziału w tego typu projektach, co przekłada się na znaczący rozwój dziedziny badań i innowacyjności w Polsce. □

Literatura:

- [1] Strona oficjalna Krajowego Punktu Kontaktowego Programów Badawczych UE: <http://www.kpk.gov.pl>
- [2] Pismo ministra nauki i szkolnictwa wyższego do rektorów szkół wyższych i dyrektorów instytutów naukowych z 7 września 2006 r.
- [3] Koceł H., Trammer B.: *Aspekty finansowe projektów 7. Programu Ramowego Unii Europejskiej*. Krajowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych UE. Warszawa, 2008, wydanie I.
- [4] *Zarządca aspekty rachunkowości* – red. T. Kiziukiewicz, PWE Warszawa 2003.

➤ Dokończenie ze s. 49

Do określenia ich parametrów zaproponowano aparat matematyczny, oparty na pojęciach teorii niezawodności uwzględniający ich specyfikę, tj. przedstawiono metodykę obliczeń dla struktur szeregowych, równoległych i mieszanych.

Pokazano również, że maksymalna czasowa produktywność poszczególnych podsystemów tańcuchów dostaw węgla zależy od wydajności normatywnej centrum podsystemu i uogólnionego współczynnika jego niezawodności, charakteryzującego stopień racjonalności jego struktury.

Ponadto określono zdolność przerobczą podsystemów tańcuchów dostaw węgla jako funkcję ich maksymalnej wydajności i czasu pracy. □

Literatura

- [1] Воскресенский И.В.: *Исследование интегрированных транспортно-технологических модулей в горнодобывающей промышленности*. Изд. СО РАН. Новосибирск, 2006, 75с.
- [2] Kazimierzczak J.: *Eksplotacja systemów technicznych*. Wydawnictwo Politechniki Śląskiej. Gliwice 2000.
- [3] Legutko S.: *Podstawy eksploatacji maszyn*. Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej. Poznań 1999.
- [4] Niziński S.: *Elementy eksploatacji obiektów technicznych*. Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Olsztyn 2000.
- [5] Słowiński B.: *Podstawy badań i oceny niezawodności obiektów technicznych*. Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej. Koszalin 1999.

Tadeusz Cisowski

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie

tadeusz.cisowski@wsei.lublin.pl